Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Організація документообігу з обмеженим доступом

Шифр та назва спеціальності
К4 – Управління інформаційною безпекою

Інститут
ННІ комп`ютерних наук та інформаційних технологій

Спеціалізація

Кафедра
Кібербезпеки (328)

Освітня програма
Управління інформаційною безпекою

Тип дисципліни
Обов'язкова

Рівень освіти
Перший (бакалаврський)

Форма навчання
Денна

Семестр
5

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

ЄВСЕЄВ Сергій Петрович

serhii.yevseiev@khpi.edu.ua
Доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри кібербезпеки НТУ «ХПІ».

Лауреат національної премії імені Бориса Патона.
Кількість наукових публікацій: понад 351, з них патентів на корисну модель 44, 11 монографій, з яких 10 колективних монографій, 31 навчальний посібник, з яких 4 з грифом Міністерства освіти і науки України, 149 статтей у закордонних виданнях та фахових виданнях України, з них 61 у наукометричній базі Scopus. Гарант освітньо-професійної програми "Кібербезпека" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Провідний лектор з дисциплін: Математичні основи криптології, Комп`ютерні мережі, Основи криптографічного захисту, Методи криптоаналізу, Основи кібербезпеки, Сучасні проблеми постквантової криптографії, Основи наукових досліджень, Цифрова криміналістика, Етичний хакінг у студентів бакалавріата та магістратури, Методологія наукової та педагогічної діяльності в науках кіберзахисту для аспірантів.

Детальніше про викладача на сайті кафедри

КОРОЛЬ Ольга Григорівна

olha.korol@khpi.edu.ua

кандидат технічних наук, доцент кафедри кібербезпеки НТУ «ХПІ».

Кількість наукових публікацій: понад 175, з яких 19 навчальних посібників, 74 статті у закордонних виданнях та фахових виданнях України, 18 патентів на корисну модель, 9 у наукометричній базі Scopus, гарант освітньо-професійної програми «Кібербезпека» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Провідний лектор з дисциплін: «Менеджмент інформаційної безпеки», «Національна безпека держави» , «Інформаційна безпека держави», «Комплексний тренінг «Безпека веб-застосунків»», у студентів бакалавріата та магістратури.

Детальніше про викладача на сайті кафедри

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна "Організація документообігу з обмеженим доступом" є нормативною навчальною дисципліною. Дисципліна спрямована на набуття студентом теоретичних знань та практичних навичок щодо організація документообігу з обмеженим доступом у сфері кіберзахисту.

Мета та цілі дисципліни

Оволодіння студентами комплексом знань в області ведення обліку, зберігання, використання й знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію з обмеженим доступом.

Формат занять

Лекції, лабораторні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – диференційований залік.

Компетентності

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого (безпечного) розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК8. Здатність до соціальної взаємодії, співробітництва, розв’язання конфліктів у сфері професійної діяльності, лідерства і командної роботи.
СК2. Здатність аналізувати та визначати політику та стратегії забезпечення захисту інформації.
СК4. Здатність прогнозувати реалізації управлінських рішень щодо захисту інформації.

Результати навчання

РН1. Вміти реалізовувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства (вільного демократичного) та необхідність його сталого (безпечного) розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
РН2. Вміти використовувати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у

загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
РН3. Вміти за допомогою абстрактного мислення, аналізу та синтезу оцінювати результати професійної діяльності та забезпечувати її якість, бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.
РН4. Вільно спілкуватися державною мовою.
РН5. Вільно спілкуватися іноземною мовою у межах потреби своєї професійної діяльності.
РН6. Впроваджувати процеси, що базуються на національних та міжнародних стандартах, виявлення, ідентифікації, аналізу та реагування на інциденти інформаційної безпеки
РН10. Вміти аналізувати виклики та загрози інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури та синтезувати інформацію щодо розроблення та реалізації стратегій та політики безпеки.
РН13. Вміти вирішувати задачі забезпечення та супроводу (в.т. числі: огляд, тестування, підзвітність) системи управління інформаційної безпеки згідно встановленої політики безпеки в інформаційно-комунікаційних системах.
РН15. Вміти визначати необхідні правові та організаційні заходи врегулювання конфліктів, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки.
РН17. Вміти розв'язувати задачі управління інфораційною безпекою в інформаційно-комунікаційних системах на основі моделей управління безпекою.
РН18. Розуміти основні теоретичні поняття, застосовувати набуті практичні навички дослідження та підготовки документів, їх правильного використання в управлінській діяльності.
РН19. Вміти впроваджувати заходи та забезпечувати реалізацію процесів попередження отриманню несанкціонованого доступу і захисту інформації в інформаційно-мунікаційних системах.
РН21. Вміти застосовувати теорії та методи захисту для забезпечення безпеки елементів об'єктів критичної інфраструктури, кіберфізичних систем та інформаційно-комунікаційних систем.
РН22. Вміти застосовувати національні та міжнародні регулятори в сфері інформаційної безпеки щодо розслідування комп'ютерних інцидентів.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., лабораторні роботи – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Вища математика, Математичні основи криптології та криптоаналіз, Інструментальні засоби програмування.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

В ході викладання дисципліни викладачем застосовуються пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) та репродуктивний методи навчання. В якості методів викладання, які направлені на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, застосовуються презентації, бесіди, індивідуальні групові проєкти, майстер-класи.

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Загальнотеоретичні засади правового регулювання інформації з обмеженим доступом. Поняття та правовий зміст персональних даних як об'єкта правової охорони в Україні.	6

Поняття інформації та її ознаки. Інформація з обмеженим доступом у доктрині та праві. Загальна характеристика видів інформації з обмеженим доступом. Поняття персональних даних як об'єкта правової охорони та їх місце у правовідносинах. Загальні вимоги до обробки персональних даних у базах. Державний контроль в сфері обігу персональних даних.	
Тема 2. Сучасні тенденції використання інформації з обмеженим доступом в установах. Основи технічного захисту інформації в сучасних інформаційних системах. Загрози від несанкціонованого витоку інформації з обмеженим доступом. Особливості кадрового забезпечення підрозділів захисту інформації з обмеженим доступом в установах. Використання заходів моніторингу у сфері захисту інформації з обмеженим доступом. Класи завдань з технічного захисту інформації в інформаційних системах. Захист інформації від витоку технічними каналами. Захист інформації від несанкціонованого доступу.	6
Тема 3. Особливості поводження з інформацією з обмеженим доступом в процесі підприємницької діяльності. Захист електронної інформації. Поняття, ознаки, принципи та види підприємницької діяльності. Поняття, зміст, загрози та складові безпеки підприємницької діяльності. Захист інформації з обмеженим доступом на підприємстві. Засоби і методи виявлення та блокування технічних каналів витоку акустичної інформації. Захист акустичної інформації від зняття радіозакладними пристроями. Методи пошуку радіозакладних пристроїв. Захист інформації від витоку по технічних каналах, утворених допоміжними технічними засобами. Захист інформації від несанкціонованого запису звукозаписувальними пристроями. Захист письмової інформації від оптичного зняття.	6
Тема 4. Ведення документів, що містять конфіденційну інформацію із грифом "Для службового користування". Організація роботи з секретними документами. Приймання, розгляд та реєстрація документів. Розмноження і розсилання документів. Формування виконаних документів. Використання документів.Знищення документів. Класифікація та реєстрація документів. Обладнання приміщень для зберігання матеріальних носіїв секретної інформації. Приймання та оброблення кореспонденції. Друкування матеріалів. Оформлення та відправлення документів.Попередній та інвентарний обліки документів.	6
Тема 5. Юридична відповідальність у сфері обігу інформації з обмеженим доступом. Теоретичні засади юридичної відповідальності у сфері обігу інформації з обмеженим доступом. Характеристика правопорушень у сфері обігу інформації з обмеженим доступом. Кримінальні правопорушення у сері обігу інформації з обмеженим доступом. Адміністративні правопорушення у сфері обігу інформації з обмеженим доступом. Цивільні правопорушення у сері обігу інформації з обмеженим доступом. Дисциплінарні правопорушення у сері обігу інформації з обмеженим доступом.	4
Тема 6. Документ і документаційне забезпечення управління в Україні. Система органів держави, державних підприємств і державних установ України. Системи державних органів України. Законодавче регулювання діловодства та документування в державних установах України. Стандартизація, уніфікація та трафаретизація управлінських документів. Документування управлінської інформації в державних установах. Бланки	4

організаційно-розпорядчих документів. Печатки державних установ. Датування і погодження управлінських документів. Затвердження і підписання управлінських документів. Загальні вимоги до тексту управлінських документів. Особливості підготовки та оформлення розпорядчих документів. Засвідчення копій та витягів службових документів. Реєстрація документів. Організація передачі документів та їх виконання та контроль за виконанням документів.	
Загальна кількість годин	**16**

Лабораторні заняття

Теми лабораторних занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти a
Тема 1. Організаційна робота із захисту інформації з обмеженим доступом в країнах НАТО і ЄС. Вивчення принципів та підходів до організації захисту інформації з обмеженим доступом у країнах-членах НАТО та ЄС. Аналіз структур, процедур і вимог до безпеки, які забезпечують надійність обміну даними між організаціями.	12	0,1
Тема 2 Вивчення міжнародного стандарту з оцінювання безпеки інформаційних технологій (ISO/IEC 15408). Ознайомлення з основними положеннями стандарту ISO/IEC 15408 (Common Criteria), принципами оцінювання рівнів довіри до безпеки IT-систем та методологією сертифікації програмних і апаратних засобів.	10	0,1
Тема 3. Вивчення організаційної роботи служби захисту інформації в автоматизованих системах. Дослідження завдань та функцій служби захисту інформації в автоматизованих системах. Розгляд організаційних заходів, процедур доступу, контролю та реагування на інциденти безпеки в інформаційних системах.	10	0,1
Загальна кількість годин	**32**	$\sum_{i=1}^{n} a_i$=0,3

Контрольні роботи

Теми контрольних робіт	Вагові коефіцієнти b
Тема 1. Правові засади регулювання та класифікація інформації з обмеженим доступом. Розглядаються загальнотеоретичні основи правового регулювання інформації з обмеженим доступом. Вивчаються поняття інформації, її ознаки та класифікація, характеристика видів інформації з обмеженим доступом у національному та міжнародному праві.	0,1
Тема 2. Захист інформації з обмеженим доступом у сучасних умовах. Аналізуються сучасні тенденції використання та захисту інформації з обмеженим доступом в установах та у сфері підприємницької діяльності. Особлива увага приділяється загрозам витоку інформації, організаційним і технічним заходам захисту, а також особливостям кадрового забезпечення відповідних підрозділів.	0,1
Загалом	$\sum_{i=1}^{m} b_i$=0,2

Самостійна робота

До самостійної роботи відноситься самостійне опрацювання теоретичного матеріалу

Опрацювання теоретичного матеріал

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Міжнародний досвід захисту інформації з обмеженим доступом. Ознайомлення з підходами НАТО та ЄС до організації захисту секретної та службової інформації, приклади кращих практик.	12
Тема 2. Стандарти інформаційної безпеки (ISO/IEC 15408, ISO/IEC 27001). Вивчення основних положень міжнародних стандартів із забезпечення безпеки інформаційних технологій та їх впровадження в установах.	12
Тема 3. Технічні канали витоку інформації та методи їх блокування. Аналіз каналів витоку (акустичних, електромагнітних, оптичних), методи виявлення та захисту.	12
Тема 4. Система роботи з документами з грифом «Для службового користування». Порядок приймання, обліку, зберігання та знищення документів, що містять конфіденційну інформацію.	12
Тема 5. Особливості організації секретного діловодства. Правила класифікації, реєстрації та обліку секретних документів. Обладнання приміщень та вимоги до персоналу.	12
Тема 6. Юридична відповідальність у сфері обігу інформації з обмеженим доступом. Види правопорушень, що виникають у сфері захисту інформації, та види юридичної відповідальності (кримінальна, адміністративна, цивільна, дисциплінарна).	12
Тема 7. Документування управлінської інформації в державних установах України. Нормативно-правова база ведення діловодства, стандартизація управлінських документів, сучасні тенденції цифрового документообігу.	14
Загальна кількість годин	**86**

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс шляхом: проходження професійних курсів чи тренінгів, онлайн-освіти, професійних стажувань, у сфері, що відповідає навчальним цілям дисципліни.
Для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження курсу/стажування, опис програми тренінгу із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Рекомендовані курси, тренінги, стажування

За даним компонентом врахування тем, у разі успішного завершення курсів, не передбачено.

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Рибальський О.В., Хахановський В.Г., Кудінов В.А. Основи інформаційної безпеки та те- хнічного захисту інформації. Посібник для курсантів ВНЗ МВС України. – К.: Вид. Наці- ональної академії внутріш. справ, 2012. – 104 с.
https://nni1.naiau.kiev.ua/files/KIT/posibnuk%20tzi.pdf
2. Організація захисту інформації з обмеженим доступом: навч. посіб./А.М.Гуз, І.П.Касперський, С.О.Князєв та ін. – К. Нац. акад., СБУ, 2018. – 252 с.
http://za.inf.ua/bo/oziod18.pdf
3. Організаційна робота із захисту інформації в інформаційно- комунікаційних системах (практикум). Навчально-методичний посібник для самостійної роботи студента з курсу за вибором//Шуаібов О. К. - Ужгород, ДВНЗ «УжНУ», «Говерла». 2011. – 98 с.
https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/20031/1/MET-ORG-ROB-_ZACH-INF-11.pdf
4. Практичний посібник для організації електронного документообігу та контролю доступу до конфіденційних даних. "Document and Records Management" – Waddington, P.
https://www.osa.tas.gov.au/wp-content/uploads/2023/08/Advice-54-Records-Management-Toolkit-for-LG-Fact-Sheet-1-Mail-Processing.pdf
5. ISO/IEC 27001:2022 Information security, cybersecurity and privacy protection – Information security management systems – Requirements URL:
https://www.iso.org/ru/contents/data/standard/08/28/82875.html

Додаткова література

6. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. Дата оновлення: 27.10.2022. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text.
7. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII. Дата оновлення: 01.01.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text
8. ДСТУ 3396 0-96 Захист інформації. Технічний захист інформації. Основні положення. URL: https://tzi.com.ua/downloads/DSTU%203396.0-96.pdf.
9. ISO/IEC 27001:2022 Information security, cybersecurity and privacy protection – Information security management systems – Requirements URL:
https://www.iso.org/ru/contents/data/standard/08/28/82875.html
10. ДСТУ ISO/IEC 15408-1:2023 Інформаційні технології. Методи захисту. Критерії оцінки. Частина 1. Вступ та загальна модель (ISO/IEC 15408-1:2022, IDT).
https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=104382
11. ДСТУ ISO/IEC 15408-2:2023 Інформаційні технології. Кібербезпека та захист конфіденційності. Критерії оцінювання безпеки ІТ. Частина 2. Функційні компоненти безпеки (ISO/IEC 15408-2:2022, IDT).
https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=104383
12. ДСТУ ISO/IEC 15408-3:2023 Інформаційні технології. Кібербезпека та захист конфіденційності. Критерії оцінювання безпеки ІТ. Частина 3. (ISO/IEC 15408-3:2022, IDT).
https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=104388
13. Про затвердження Типової інструкції про порядок ведення обліку, зберігання, використання і знищення документів та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 жовтня 2016 р. № 736. Дата оновлення: 25.08.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/736-2016-%D0%BF#Text

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k:

Поточний контроль (практичні, семінарські, лабораторні заняття), k_1	Контрольні роботи (за наявності), k_2	Індивідуальне завдання (за наявності), k_3	Підсумковий контроль (для ОК з іспитом), k_4
0,8	0,2		

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 + k_4 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.
Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$О = П \cdot k_1 + K \cdot k_2 + І \cdot k_3 + Пк \cdot k_4$$

де: П – середньозважена середня оцінка за поточний контроль
І – оцінка за виконання індивідуального завдання
K – середньозважена оцінка за контрольні роботи
Пк – оцінка за підсумковий контроль

$$П = \frac{П_1 \cdot a_1 + П_2 \cdot a_2 + ... + П_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^{n} a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт за кожне практичне (семінарське) або лабораторне заняття.

$$K = \frac{K_1 \cdot b_1 + K_2 \cdot b_2 + ... + K_m \cdot b_m}{\sum_{i=1}^{m} b_i}$$

де: b_i - ваговий коефіцієнт за кожну контрольну роботу.

Поточні оцінки за кожну складову (П, K, І,...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої О з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.
Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/

Погодження

Силабус погоджено	30.08.2025		**Завідувач кафедри** Сергій ЄВСЕЄВ
	30.08.2025		**Гарант ОП** Роман КОРОЛЬОВ